

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

18. De votorum differentijs, & ipsorum relaxatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

stantiam: unde, clericus in maioribus, qui votum habet continentiae, si fornicetur, tenetur non solum in confessione dicere se esse fornicatum, sed etiam simul, se esse clericum, si Confessarius ignoret.

Aduertendum tertio, esse tantam voti obligationem, qui suadet contra votum aliquid agere, mortaliter peccatum, autem votum est Religionis, multa peccata concurrunt. Quod enim habenti propositum ingrediendi Religionem, id dissuadet sine causa rationabili, puta, quia ille ineptus est Religionem, vel utilior extra, vel alia iusta causa, mortaliter peccat. Rursus, qui habenti votum Religionis simplex, vel solenne, ingredi Religionem, vel nondum ingresso dissuadet ipsam Religionem, absque eadem causa rationabili, & sine dispensatione relinquenda, mortaliter peccat. Sot. 4. d. 15. qu. 3. putat obligari, si ipse ingrediatur Religionem, quam ille sua persuasione tenet, sed oppositum est tenendum. Numquam enim obligatur homo ad Religionem, quamuis ipsius causa multi dederint eam; obligatur tamen ad restitutionem, cum ille Religiosus utilis erat conuentui, ita, vt conuentus detrimentum passus fuerit ex illius amissione.

De votorum differentijs, & ipsorum relatione.

CAPVT XVIII.

Votum multiplex est.

Primo enim diuiditur in simplex, & solenne. Eiusdem votum simplex, quod in sola promissione, & traditione ex parte viuentis consistit. Solenne autem, vltra talem promissionem, consistit in acceptione ex parte Dei, cum fit ipsa promissio. Votum enim est solennizatum per acceptionem Dei, cum fit per superiores, & Praelatos ipsius nomine. Est autem inter votum vtrumque quadruplex differentia notanda.

Prima, Votum simplex est generale, comprehendens multam materiam. Fit enim de castitate, Religione, elemosinis, peregrinationibus, & multis alijs. Et solenne particulare est, non enim fit nisi de castitate, in clericatus ordinibus maioribus, & de Religione per professionem.

Secunda, votum simplex castitatis, & Religionis, impedit matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractū est, qui vouit castitatem, aut Religionem simplici voto, nō potest vxorem ducere: si ducat, mortaliter peccat, tamen tenet matrimonium (exceptis votis simplicibus Societatis) sed non potest exigere debitum, post votum castitatis, sed reddere, sine Pontificis dispensatione: At verò solenne, non solum impedit, sed contractum dirimit, quia tale matrimonium nullum est, sed & sunt separandi.

Tertia, si quis vouit simplici voto Religionem, si non recipiatur in monasterium, vel si non ex sua culpa expellatur, amplius non tenetur voto, vel etiam, si ingrediatur, & in anno probationis videt sibi non conuenire Religionem, & iusta causa egreditur, non etiam tenetur: at verò, qui solenne habet votum, quacumque causa egrediatur, vel expellatur, tenetur seruire castitatem perpetuam, nisi ei dispensatio fiat, non tamen obedientiam, vel paupertatem. Si autem sua culpa Religionem deseruit, tenetur iterum regredi ad monasterium, nisi expellatur.

Quarta, transgressio voti simplicis, etiam cum culpa, nō facit hominem apostatam (exceptis votis simplicibus Societatis) at transgressio solennis voti, facit apostatam. Est autem aduertendum, duplicem esse apostatam in voto; vnum in voto Religionis, alterum in voto castitatis solennizato in clericali. Erga priorem, aduerte dupliciter contingere.

Vno modo, cum est apostata in corde, & vita, quia verè non viuunt, nec vult viuere iuxta votū, & hoc est mortale peccatum satis graue.

Altero modo, cum habitum Religionis deserit, & laicum sumit, vel multo tempore, & absque necessitate, & hoc mortale est peccatum, & subiectum excommunicationi latae sententiæ, que habetur in sext. ne cleric. vel mona. cap. secundo. In quocumque excommunicatur doctor qui talib. exponit medicinā, aut in ciuile scienter. Excommunicatio tamen ista nulli reseruanda: unde a Confessario proprio absolui potest, sed non debet, nisi quousque habitum reassumat. Aduerte tamen, cum, necessitate aliqua, dimittitur, animo reassumendi, putā, vt securus inter terras infidelium transeat, non est apostata: esset tamen, si per horam dimitteret, animo laicaliter viuendi. Circa potestatem apostata a clericali aduerte esse duplicem.

Alter est, qui in maioribus constitutus erat ordinibus.

Alter, qui in minoribus. Qui in maioribus potest esse apostata, sicut & monachus, quoad vitam, & quoad habitum: & utroque modo peccat mortaliter; non tamen ullam a se incurrit excommunicationem. Qui in minoribus verò est, quamuis intendat ducere uxorem, immò de facto ducat, non ob id mortaliter peccat, aut venialiter, nisi ex contemptu faciat, ut dicit Sylu. verb. apostasia. Imò quamuis habeat beneficium, & illud relinquat: nam si retineat, mortaliter peccat, & censetur apostata. Imò cum est beneficium habens curam animarum, dum non sit collegiatum, tenetur ipso facto omnes redditus beneficii restituere, quos in suam utilitatem accepit, a tempore, quo voluntatem habuit non retinendi clericatum. Et hoc habetur in cap. commissa, de elect. in sext. In alijs autem beneficijs solum mortaliter peccat, nec est absolueudas, donec aut animum mutet, aut beneficium dimittat.

De habitu verò, qui in minoribus est, potest laicaliter incedere, dum modò tonsuram non habeat, aut beneficium: aliter enim tenetur proprio incedere habitu. Hæc igitur est quarta differentia inter hæc vota. Est etiam vna differentia inter votum solenne Religionis, & clericatus. Religionis, dirimit matrimonium ratum, non consummatum. Si quis duxit uxorem de presenti, tamen nondum copulam habuit, potest ingredi Religionem, & per professionem dissolvitur matrimonium: at clericatus matrimonium non dissolvit. Est enim efficax votum Religionis: ob id, quamuis à Papa possit dispensari, tamen non debet, nec dispensat, nisi in gravissima causa, & urgentissima.

Hæc igitur est prima voti diuisio.

Iterum diuiditur votum in personale, & reale.

Personale est, quod ad personam vouentis spectat, ut peccata implentur: ut, qui vouit castitatem, Religionem, ieiunia, orationes, & similia. Reale, quod ad rem pertinet: ut, qui vouet eleemosynam, & eas, quæ absque rei dispendio non fiunt. Est autem differentia; pater enim potest usque ad decimum quartum annum annullare vota personalia filiorum, non tamen post decimum quartum annum: Realia verò potest usque ad vigesimum quintum inclusivè.

Iterum tertio diuiditur votum in conditionale, personale, & absolutum.

Conditionale est, quod sub conditione ponitur, & hoc obligat posita conditione, nisi mala sit: alias non est votum, ut sit.

præ diximus : unde, qui vouet Religionem, vel peregrinationem, si à Deo sanetur, vel ab aliquo liberetur periculo, si ista impleantur, tenetur implere votum.

Pœnale est, quod in pœnam alicuius ponitur, quod quidē, cum sit sine bono, est votum obligans : vt, qui dicit, si non me abstinero hodie à ludo, vel fornicatione, voueo centum, vel tot dies ieiunij, vel Religionem, vel quid aliud, si post non ita abstinet, obligatur voto.

Absolutum est, quod simpliciter fit, absque conditione, & pœna. Quanta autem sit differentia inter ista, paulò post dicemus in vororum dispensatione. Circa quam aduertendum est, ista inter se differre, irritare votum, commutare, dispensare, absoluere voti transgressionem.

Iritare enim est annullare votum factum, & facere, vt non sit obligatorium, nec verum votum: quo modo pater filiorum vota irritare potest, vt superius diximus, & prælatus vota inferiorum, dominus seruorum, & vir vxoris, & e contra. Tamen attende, cum materia est contraria eis, in quibus subditus tenetur parere, statim vota sunt irrita, nisi approbetur à superiore: vt, votum filij ante decimum quartum annum: circa mutationem status, vota Religiosi de peregrinatione, & similia. Cum verò non sunt contraria, possunt etiam irritari, sed non sunt irrita, sed obligatoria, quousque à Superiore irritentur: unde, si filius vouet ieiunia, tenetur donec pater irritet: in iritatione autem non est necessaria causa, sed voluntas irritantis.

Commutare verò, est materiam voti in aliam mutare : & quidem in meliorem potest ipse vouens, absque alia licentia; mutare verò in æquiualem, aut in paulò inferiorem, non potest : hoc enim est prælatorum, & Episcoporum, qui non debent commutare absque causa rationabili, nec commutare in leues materias, sed in ferè æquiuales proportionaliter.

Dispensare autem, est relaxare voti obligationem: & cuius est commutare, est etiam dispensare; sed non potest fieri sine iusta causa: & oppositum facere, peccatum est, nec vouens contra Deo liber manet. Possunt autem Episcopi, & Prælati, circa subditos, omnia vota commutare, & dispensare, iusta excusante causa, præter quinque, quæ soli Papæ referuantur. Puta, votum simplex Religionis, castitatis perpetuæ (cum enim temporalis est, potest Episcopus) sancti Iacobi, Hierusalem,

sancti Petri Romæ. Reseruantur etiam vota solennia Pontifici. Est autem notandum vnum, quod notauit Victoria, ista quinque vota tunc reseruari Pontifici, cum absoluta sunt: cum verò conditionata, vel pœnalia, pertinent ad Episcopum: cum autem peccatum committitur contra votum, tunc potest à quolibet proprio Confessario absolui, sicut & peccata alia, sed manet voti obligatio in posterum: vt, qui vouet continentiam, si fornicetur, potest a proprio Confessario absolui à peccato, sed pœnitens manet, etiam post hanc absolutionem, obligatus adhuc voto.

De tentatione Dei.

CAPVT XIX.

VLtimum peccatum ex his, quæ proposuimus contra primum præceptum Decalogi, est Tentatio Dei, purè, qua homo Deum tentat: in cuius gratiam primo inquirendum est, quid tentatio sit: potest autem sic describi: *Tentatio est dictum, vel factum ad capiendum alicuius experientiam*: cum enim alicuius scientiam, vel potentiam, vel patientiam, vel quid simile exploratum habere volumus, aliquid dicimus, vel facimus, vt in eo ille scientiam, vel potentiam suam ostendat, dicimur ipsum tentare: vnde, qui in scholis aliquas interrogationes tentatiuè faciunt, vt ex responsionibus cognoscant sapientiam eorum, quos interrogant, dicuntur tentare, & tales interrogationes tentatiuæ. Ille igitur Deum tentat, qui aliquid dicit, vel facit, vt Dei potentiam, vel sapientiam, vel bonitatem, vel aliud attributum exploret.

Notandum tamen, non solum tentationem esse, vt quis tentat, experimentum accipiat tentari, sed etiam, vt tentatum non solum faciat alijs: qui experientiam haberet alicuius sapientia, si tamen aliquid diceret, aut faceret, vt ex illius facto sapientia esset alijs manifesta, diceretur ipsum tentare: & vtroque modo homo Deum tentare potest, vt homo tentans Deum experimentum capiat: & vt alijs etiam ipsum manifestum faciat, vt dicemus inferius: Deus autem hominem secundo modo tantum tentat, vt illius virtutes alijs notas faciat.

Aduertendum secundo, dupliciter eòtingere, vt quis Deum tentet. Vno modo expressè, altero tacitè, quod alijs vocant interpretatione.

Ten-